

LUONNOSVAIHEEN VASTINEET

PROJEKTIN NIMI KEMPELE, ASEMAKAAVAMUUTOS/ VIHILUOTO KORTTELI 23005	PÄIVÄYS 22.4.2025
--	----------------------

Asemakaavan valmisteluaineisto pidettiin yleisesti nähtävillä 22.1.-21.2.2025 mielipiteitä ja lausuntoja varten. Asemakaavan valmisteluaineistosta saatiin nähtävilläolon aikana 8 lausuntoa ja 4 mielihpidettä. Ohessa on koottuna valmisteluaineistosta saatu palaute sekä niihin laaditut vastineet.

Sisällys

Lausunnot	1
1. Oulun Seudun Sähkö 22.1.2025	1
2. Pohjois-Pohjanmaan museo, arkeologinen kulttuuriperintö 13.2.2025.....	2
3. Pohjois-Pohjanmaan museo, rakennettu kulttuuriympäristö 18.2.2025	3
4. Suomen Erillisverkot Oy 3.2.2025	4
5. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos 27.1.2025	4
6. Kempeleen Vesihuolto Oy 20.2.2025.....	5
7. Oulun seudun liikenne 19.2.2025	6
8. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 11.3.2025	6
Mielipiteet.....	10
1. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry 14.2.2025	10
2. Mielipide 2 (yksityishenkilö) 20.2.2025.....	11
3. Mielipide 3(yksityishenkilö) 21.2.2025.....	18
4. Mielipide 4 19.2.2025	19

Lausunnot

1. Oulun Seudun Sähkö 22.1.2025

Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksemme kaavasunnitelmaan.

Esitämme, että asemakaavamuutoksen yhteydessä varataan riittävä tila maakaapeleille, jotka palvelevat alueen nykyisiä ja tulevia tarpeita. Maakaapeloinnin asianmukainen huomioiminen jo kaavovaiheessa edistää alueen infrastruktuurin kestävyttä ja toimintavarmuutta sekä helpottaa tulevia huolto- ja kunnossapitotöitä.

Suosittellemme, että kaapelireitit sijoitetaan ensisijaisesti asfaltoimattomille ja kiveämättömille alueille. Tämä helpottaa mahdollisia kunnossapito- ja korjaustöitä sekä vähentää merkittävästi häiriöitä alueen liikenteelle ja muille toiminnoille.

Pyydämme huomioimaan edellä mainitut seikat asemakaavatyön jatkovaiheissa ja lisäämään kaavamerkinnän maanalaisille kaapeleille, kuten "johtoa varten varattu alueen osa".

Olemme valmiita antamaan lisätietoja ja osallistumaan tarpeen mukaan tarkempaan suunnitteluun.

Vastine:

- *Asemakaavamuutoksen yhteydessä varataan riittävä tila maakaapeleille ensisijaisesti asfaltoimattomille ja kiveämättömille alueille, mikä helpottaa mahdollisia kunnossapito- ja korjaustöitä sekä vähentää merkittävästi häiriöitä alueen liikenteelle ja muille toiminnoille.*

2. Pohjois-Pohjanmaan museo, arkeologinen kulttuuriperintö 13.2.2025

Kempeleen kunta on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan museolta lausuntoa koskien Vihiluodon korttelin 23005 tontin 12 ja siihen liittyvän lähivirkistysalueen asemakaavamuutoksen luonnosta ja päivitettyä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa. Tämä museon lausunto koskee arkeologista kulttuuriperintöä.

Suunnittelualue (n. 4,8 ha) sijaitsee Vihiluodon tilasto- ja pientilastoalueella (113/023). Asemakaavan muutos koskee korttelin 23005 tonttia 12 ja siihen liittyvää lähivirkistysaluetta tarpeellisin osin. Vihiluodon asemakaavamuutoksen tavoitteena on tutkia matkailua palvelevien rakennusten korttelialueen (RM) muuttamista asuinkerrostalo- sekä pientalorakentamiseen (AKR) ja rakennusoikeuden kasvattamista. Lisäksi asemakaavanmuutoksessa selvitetään ja osoitetaan tontin kautta lähivirkistysalueelle kulkevat reitit ja niiden sijainti sekä ratkaistaan lähivirkistysalueen käyttöön liittyvän pysäköinnin määrä ja sijainti.

Suunnittelualue on kuulunut arkeologisen inventoinnin piiriin vuonna 2005 (Kempele, Tutkimuskertomus arkeologisesta perusinventoinnista syksyllä 2005 / Krapu). Suunnittelualueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Asia on esitetty asianmukaisesti kaavaselostuksen luvussa 3.1.6 Arkeologinen kulttuuriperintö. Hankkeen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön on arvioitu luvussa 6.1.3.

Hankkeella ei ole vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön, eikä Pohjois-Pohjanmaan museolla ole sen osalta huomautettavaa hankkeen kaavaluonnoksesta tai päivitetystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Vastine:

- *Merkitään tiedoksi.*

3. Pohjois-Pohjanmaan museo, rakennettu kulttuuriympäristö 18.2.2025

KEMPELE Vihiluodon korttelin 23005 asemakaavamuutos, luonnos ja päivitetty OAS / rakennettu kulttuuriympäristö

Kempeleen kunta on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan museolta lausuntoa koskien Vihiluodon korttelin 23005 tontin 12 ja siihen liittyvän katu- ja lähivirkistysalueen asemakaavamuutoksen luonnosta ja päivitettyä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (OAS). Kaavaluonnos ja -selostus on päivätty 13.1.2025. Päivitetty OAS on päivätty 8.1.2025. Tämä lausunto koskee rakennettua kulttuuriympäristöä ja arvokkaita maisema-alueita.

Suunnittelualue (n. 4,8 ha) sijaitsee Vihiluodon tilasto- ja pientilastoalueella (113/023). Asemakaavan muutos koskee korttelin 23005 tonttia 12 ja siihen liittyvää lähivirkistysaluetta ja katualuetta tarpeellisin osin. Tämän asemakaavamuutoksen tavoitteena on tutkia matkailua palvelevien rakennusten korttelialueen (RM) muuttamista asuinkerrostalo- sekä pientalorakentamiseen (AKR) ja rakennusoikeuden kasvattamista. Lisäksi asemakaavamuutoksessa selvitetään ja osoitetaan tontin kautta lähivirkistysalueelle kulkevat reitit ja niiden sijainti sekä ratkaistaan lähivirkistysalueen käyttöön liittyvän pysäköinnin määrä ja sijainti.

Alueen maankäyttöä ohjaavat Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavat 1.–3., Oulun seudun yleiskaava 2020 ja Kempeleen asemakaava. Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan laatiminen on tullut maakunnassa vireille, ja tavoitteena on, että hyväksymiskäsittelyyn edetään keväällä 2025. Maakuntakaavassa alue on taajamatoimintojen alueella Oulun seudun laatukäytävällä (kk-5). Kempeleenlahden ranta on osoitettu viheryhteystarvemerkinä, joka on osa kaupunkiseutuja yhdistävää ulkoilun tavoitteellista runkoreittiä. Suunnittelualueelle on laadittu rakennuskaava (lv 16.8.2000), jolle on laadittu asemakaavan tekninen tarkistus (lv 27.5.2008). Maisema on avaraa sekä maastonmuotojen loivapiirteisyyden että meren läheisyyden vuoksi. Suunnittelualue sijaitsee kohdassa, jossa taajama muuttuu nopeasti merenrantapuustoksi ja laajoiksi peltoalueiksi.

Asemakaavatyössä on laadittu useita rakennemalleja aiemmin laadittujen viitesuunnitelmien ja Kempeleen kunnan ohjeistuksen pohjalta. Kaikille rakennemalleille yhteistä on se, että suunnittelualueen koillisosa säilytetään virkistysalueena ja rakentaminen keskitetään alueille, joilla nykyisinkin sijaitsee rakentamista. Rakennemallien yhteydessä on myös tarkasteltu esimerkiksi pihojen muodostumista ja paikoituksen sijoittamista. Asemakaavatyössä jatkokehittely tehdään rakennemalli VE2:n pohjalta kuitenkin siten, että maksimikerrokorkeus on 5 kerrosta. Maisemallista vaikutusta on tutkittu rakennemalleista tuotettujen havainnekuvien avulla.

Suunnittelualueella ei sijaitse valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita tai maisemia. On kuitenkin positiivinen asia, että avaran ja loivapiirteisen ympäristön uuden rakennetun kulttuuriympäristön maisemallisia vaikutuksia on tutkittu havainnekuvien avulla.

Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole muuta huomautettavaa asiasta rakennetun kulttuuriympäristön ja arvokkaiden maisema-alueiden osalta.

Vastine:

- *Merkitään tiedoksi.*

4. Suomen Erillisverkot Oy 3.2.2025

Viitaten lausuntopyyntöönne 21.1.2025 koskien Vihiluodon korttelin 23005 asemakaavamuutoksen luonnosvaihetta Kempeleen kunnassa. Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Vastine:

- *Merkitään tiedoksi.*

5. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos 27.1.2025

Kempeleen kunta on esittänyt Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokselle lausuntopyynnön Vihiluodon korttelin 23005 asemakaavamuutoksen luonnosvaiheen aineistosta.

Asemakaavan muutos koskee Kempeleen Vihiluodon asemakaavan korttelin 23005 tonttia 12 ja siihen liittyvää lähivirkistysaluetta ja katualuetta tarpeellisin osin. Kaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa voimassa olevaa asemakaavaa siten, että matkailua palvelevien rakennusten tontti muutetaan kerros- ja rivitalorakentamiseen ja sen rakennusoikeutta kasvatetaan nykyisestä. Lisäksi selvitetään ja osoitetaan tontin kautta lähivirkistysalueelle kulkevat reitit ja niiden sijainti sekä ratkaistaan lähivirkistysalueen käyttöön liittyvä pysäköinnin määrä ja sijainti. Tonttia 12 koskevan asemakaavamuutoksen yhteydessä tutkitaan tontteja 13-16 koskevan asemakaavan ajantasaisuus.

Pelastusviranomainen on tutustunut asiakirjoihin ja lausuu seuraavaa:

Pelastusviranomainen muistuttaa, että pelastuslain (379/2011) 30 §:n mukaan kunnan velvollisuus on huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee huolehtia sammutusveden ottopaikoista ja luonnonvesilähteistä. Tämä tulee huomioida myös uusien alueiden kaavoituksessa sekä kaavamuutoksissa. Sammutusvesijärjestelmä katsotaan riittävän tehokkaaksi, kun veden tuotto on yli 2000 l/min. Sammutusvesipisteen tulisi olla 300 metrin säteellä kaava-alueen kiinteistöistä. Kaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa vesihuoltolaitokselta, että riittävän tehokas vesiasema löytyy kaava-alueen sisältä tai sen välittömästä läheisyydestä. Pelastuslaitos arvioi palopostien ja vesiasemien tarpeen ja toimivuuden sekä hyväksyy niiden mitoituskriteerit, mallin ja sijainnin.

Tiivis ja korkea rakentaminen edellyttää, että tehokkaan pelastustoiminnan vaatimukset otetaan kaavoituksessa huomioon. Pelastuslain (379/2011) 11 §:n mukaan hälytysajoneuvoille tarkoitetut tiet ja muut kulkuyhteydet on pidettävä ajokelpoisina ja esteettöminä. Lisäksi teiden tulee mahdollistaa pelastustoimen tehtävien hoito. Liikennejärjestelyiden tulee mahdollistaa kaava-alueella olevien kohteiden mahdollisimman hyvä saavutettavuus myös pelastuslaitoksen raskailla ajoneuvoilla. Kaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa, että lähivirkistysalueen pysäköintipaikalle suunnitellun pistotien pään kääntöympyrän kääntösäde on riittävä myös raskaille pelastusajoneuvoille. Ajoyhteysien osalta tulee huomioida sijoitus, mitoitus ja kantavuudet.

Tulvauhan alaiselle alueelle ei saa sijoittaa maanalaisia kemikaalisäiliöitä.

Kaavoitustyön yhteydessä tulee varmistaa, että alueella on riittävästi pysäköintialueita sen toimintojen luonne huomioon ottaen. Mikäli pysäköintialueita ei ole riittävästi, on mahdollista, että pysäköinti ohjautuu Vihiluodontielle tai pysäköintialueen ajoyhteydelle vaarantaen pelastuslaitoksen pelastusmuodostelmien pääsyn kohteisiin.

Lisäksi pelastusviranomaisen suosittelee sitovan rakennusalueen rajan merkitsemistä vähintään 4 metrin etäisyydelle tontin naapurin puoleisesta rajasta, jotta naapurirakennusten väliseksi etäisyydeksi tulisi ympäristöministeriön asetuksen 29 §:n mukainen 8 metriä. Mikäli rakennusten välinen sallittu etäisyys on pienempi kuin 8 metriä, tulisi kaavamääräyksiin lisätä maininta asetuksen vaatimuksesta palon leviämisen rajoittamiseen.

Vastine:

- *Asemakaavassa voidaan esittää infrarakenteiden runkolinjat, mutta ei yksittäisiä vesipisteitä.*
- *Kaavoitustyön yhteydessä varmistetaan, että alueella on riittävästi pysäköintialueita. Asemakaavamääräyksissä edellytetään, että AKR-korttelialueella tulee osoittaa yksi autopaikka/asunto.*

6. Kempeleen Vesihuolto Oy 20.2.2025

Kaavamuutos koskee korttelin 23005 tonttia 12 ja siihen liittyvää katualuetta ja lähivirkistysaluetta. Kaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa voimassa olevaa kaavaa siten, että matkailua palvelevien rakennusten tonttia muutetaan kerrostalo- ja rivitalorakentamiseen sekä kasvatetaan rakennusoikeutta nykyisestä.

Korttelin 23005 tontti 12 on liitetty Kempeleen Vesihuolto oy:n vesi- ja jätevesiverkkoon. Yleisen käytännön mukaisesti asemakaavatontille on laadittu yksi liittämisen- ja käyttö sopimus ja kohteessa on yksi vesihuoltolaitoksen omistama vesimittari. Kohteen tonttivesijohdon liittämiskohta on Kempeleen Vesihuolto oy:n runkovesijohdon kyljessä, runkovesijohto sijaitsee Vihiluoto-tien länsipuolella. Kiinteistön jätevesiviemärin (paineviemäri) liittämiskohta on Vihiluoto-Professorintie risteysalueella sijaitsevan runkoviehioviemärikaivon kyljessä. Kiinteistöllä on omistuksessaan jätevesipumppaamo mikä pumppaa jäteveden kiinteistön omistamassa paineviemärissä liittämiskohtaan.

Kaavamuutoksessa nykyinen kortteli 23005 tontti 12 on esitetty säilymään yhtenä asemakaavatonttina. Rakennusoikeuden muutos ja tontin muuttaminen matkailua palvelevien rakennusten tontista asuintalorakentamiseen ei vaikuta liittämiskohtiin eli ne säilyvät nykyisissä kohdissa.

Yleisesti: Liittyjä on sopimus- ja toimitusehtojen mukaan velvollinen ilmoittamaan rakennusten käyttötarkoitusten muutokset, rakennusten purkamiset ja uudisrakentamiset vesihuoltolaitokselle, jotta liittämisen- ja käyttö sopimus voidaan ajantasaistaa.

Vastine:

- *Merkitään tiedoksi.*

7. Oulun seudun liikenne 19.2.2025

Oulun seudun liikenteeltä ei ole ollut edustusta kaavaprosessin aiemmissa vaiheissa. Olemme tutustuneet asemakaavaluonnoksen materiaaleihin. On erittäin positiivista, että maankäyttöä tehostetaan alueilla, jotka ovat hyvin joukkoliikenteellä saavutettavissa. Kaava-alue sijaitsee Lentokentän tien varrella, missä tavoitellaan joukkoliikenteessä palvelutasoluokkaa 2 eli erittäin korkeaa palvelutasoa. On tärkeää varmistaa sujuvat ja turvalliset yhteydet pysäkeille myös kaava-alueen ulkopuolella ja katualueen rajapinnassa.

Nykyisellä joukkoliikennelinjastolla merkittäviä saavutettavia kohteita ilman bussin vaihtoa ovat esimerkiksi Oulunsalo, Lentoasema, Limingantulli, Raksila, keskusta ja OYSin alue. Vaihtoyhteyksillä saavutettavissa ovat esimerkiksi Kempeleen kuntakeskus, Zeppelin sekä monipuolisesti koko Oulun seutu.

Yhteenvetona OSL pitää kaavan toteutumista joukkoliikenteen kannalta kannattavana. Lentokentän tien varren maankäytön tiivistyminen edesauttaa nykyisen palvelutason säilyttämistä ja tarpeen mukaan kehittämistä. Kaavaselostusluonnoksessa on hyvin kerrottu vaikutuksista työvoiman saatavuuteen ja toimivan sekä kestävä arjen mahdollistumiseen. Joukkoliikennesyhteyksien ja tiestön avulla Vihiluodon alue yhdistyy Oulun seudun kuntien muodostamaan verkostoon ja vahvistaa kaupunkiseudun elinvoimaa.

Meihin voi olla suoraan yhteydessä, jos aiheen tiimoilta tulee vielä kysyttävää tai kaipaatte kommenttia.

Vastine:

- *Merkitään tiedoksi.*

8. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 11.3.2025

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Luonto ja alueidenkäyttö -yksikkö

Alueidenkäyttöryhmä

Asemakaavamuutoksella mahdollistetaan nykyisen matkailupalvelutoimintojen korttelialueen (RM) muuttaminen asuinkäyttöön (AKR). Kaavahanke on käynnistynyt maanomistajan aloitteesta ja alueella sijaitseva nykyinen hotellikiinteistö on tarkoitus purkaa. Kaavaluonnoksen mukaisessa ratkaisussa alueen rakennusoikeus kasvaa nykyisestä 5362 k-m²:stä 7000 k-m²:in ja sallittu enin rakentamiskorkeus III u³:stä V:en. Rakentamistapaohjeet valmistuvat ehdotusvaiheessa.

ELY-keskus on lausunut hankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 20.1.2023. Nähtävillä olevassa kaavaluonnosaineistossa ei ollut esitelty OAS:sta tullutta viranomaispalautetta eikä siihen annettuja vastineita, mitä ELY-keskus pitää puutteena. Kappaleen 4.3.3 *toteamus "OAS:sta palautetta ovat antaneet viranomaiset ja erityisesti lähialueen asukkaat, jotka ovat olleet huolissaan mm. kerrostalojen soveltuvuudesta alueelle. OAS ja siitä saatu palaute on esitelty Kempeleen kunnan valio-kunnille"* ja muutamien rivien yhteenvedot Kempeleen valiokuntien antamasta palautteesta eivät

kerro riittävästi viranomaisille ja muille osallisille, millaista palautetta hankkeesta on annettu ja kuinka annettu palaute aiotaan huomioida suunnittelussa.

Kaavaselistuksessa alueen asemakaavoitusta ohjaava Oulun seudun yleiskaava 2020 on esitetty hyvin yleispiirteisesti. Kaavaselistukseen tulee ehdotusvaiheessa lisätä yleiskaavan kaikki aluetta koskevat kaavamerkinnot ja -määräykset yleismääräyksiä unohtamatta ja arvioida asemakaavamuutoksen yleiskaavan mukaisuus. Mikäli yleiskaavasta poiketaan, tulee se perustella. Samalla tulee huomioida, että yleiskaavan tavoitevuosi on jo saavutettu eli myös yleiskaavan ajantasaisuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Maakuntakaavoituksen osalta ELY-keskus muistuttaa, että lainvoimaiset vaihemaakuntakaavat ovat uudempia kuin yleiskaava, joten niiden tavoitteet tulee myös huomioida asemakaavassa. Lisäksi viireillä olevassa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvityksessä hankealue sijoittuu ekologisen verkoston ydinalueelle. Tämä tulee huomioida mm. vaikutusten arvioinnissa.

Alimman rakennuskorkeuden osalta ELY-keskus toistaa OAS:sta lausumansa, sillä kaavaluonnoksessa ei ole huomioitu aiemmin lausuttua:

”Merenrannalla alin rakennuskorkeus arvioidaan Ilmatieteenlaitoksen määrittämien korkeuksien mukaan. Oulun mareografille annettu alin rakennuskorkeus on N2000+ 2,50 m. Edellä olevaan ilmatieteenlaitoksen määrittämään alimpaan rakennuskorkeuteen lisätään kallistusvara 0,30 m. Näin ollen saadaan kiinteistölle alimmaksi rakennuskorkeudeksi N2000 +2,8 m. Kiinteistölle kulun mahdollistavat tiet tulee olla 1/100 a tulvakorkeuden yläpuolella eli N2000 +2,27 m yläpuolella.” Kaavaselistuksen lähtötietoihin tulee lisätä myös tieto tiestön alimmasta korkeusasemasta.

ELY-keskus ei ota tässä vaiheessa kantaa alustavaan hulevesiselvitykseen vaan vasta lopulliseen versioon ehdotusvaiheessa.

Happamien sulfaattipitoisten maiden osalta ELY-keskus toteaa, että GTK:n Happamat sulfaattimaat -palvelun mukaan happamien sulfaattipitoisten maiden esiintymisen todennäköisyys koko suunnittelualueella on suuri. Kaavaselistuksen lähtötietoja tulee täydentää näiltä osin ja huomioida happamat sulfaattimaat sekä rakentamisessa riittävillä kaavamääräyksillä että hulevesisuunnitelmissa. Lisäohjeistusta happamien sulfaattimaiden huomioimiseen löytyy esim. ympäristöministeriön vuonna 2022 julkaisemasta Happamien sulfaattimaiden kansallisesta oppaasta rakennushankkeisiin (YM julkaisuja 2022:3).

Kaavaehdotukseen tulee lisäksi antaa sitovat määräykset piha-alueiden ulkomelusta, sillä osa AKR-alueen rakennusalueesta sijoittuu ajoneuvoliikenteen melualueelle. Samalla tulee leikki- ja oleskelualueiden sijoittuminen ohjata melualueen ulkopuolelle.

Kaava-alueelle sijoittuvalla paikallisesti arvokkaalla perinnebiotoopilla (hakamaa) on säännöllistä laidunnusta, joten alue tulisi turvallisuussyistä osoittaa aidattavaksi asianmukaisella laidunaidalla.

Lisäksi ELY-keskus toteaa, että viireillä olevissa hankkeissa olisi hyvä muuttaa kaava-asiakirjojen viittaukset maankäyttö- ja rakennuslaista alueidenkäyttölakiin, jotta viittaukset kohdistuvat ajantasaiseen lainsäädäntöön.

Luonnosvaiheen vastineet

Luontoselvitys on pääosin asianmukainen ja riittävä, mutta ELY-keskus katsoo kasvillisuusselvitykseen liittyvän epävarmuutta, sillä selvitykset on toteutettu elokuun lopussa, mikä on suhteellisen myöhäinen ajankohta kasvillisuuden asianmukaiseen havainnointiin. Luontoselvityksessä on tunnistettu kaavoitusalueen sijoittuminen linnustollisesti tärkeille IBA, FINIBA ja MAALI-alueille ja todettu kaava-alueen pohjois- ja länsiosan olevan linnustollisesti erittäin arvokasta aluetta. Muutoin selvityksen mukaan alueella ei ole havaittu arvokkaita luontokohteita tai arvokasta lajistoa (pl. yksittäiset uhanalaiset lintulajit). Epävarmuuksista huolimatta ELY-keskus katsoo, että tehdyt selvitykset ovat olleet riittävät kaavan asianmukaiseen vaikutustenarviointiin.

Kaavaselostuksessa ei ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ole riittävästi tuotu esille luontoselvityksessä esitettyjä tietoja kaava-alueen luonnon nykytilasta. Kaavaselostuksessa esitettyä alueen luontoympäristön kuvausta tulee laajentaa luontoselvityksen pohjalta.

ELY-keskus on osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa antamassaan lausunnossa korostanut, että kaavassa tulee huomioida olemassa oleva luonnonsuojelualue YSA202431 (Kempeleen osakaskunnan luonnonsuojelualue), jonka lounaisreuna ulottuu kaava-alueelle. Kaavaluonnoksessa kyseistä lausuntoa ei kuitenkaan ole otettu huomioon. ELY-keskus korostaa, että kyseinen luonnonsuojelualue tulee rajata kaavakarttaan ja merkitä kaavamerkinnällä SL.

ELY-keskus huomauttaa, että toisin kuin kaavaselostuksessa on esitetty, ei Kempeleenlahden rannan Natura-alue FI1103000 ulotu hankealueen pohjoisosassa sijaitsevalle lintutornille asti. Asia tulee tarkentaa kaavaselostukseen.

Kaavaselostuksessa ei ole esitetty vaikutustenarviointia kohdistuen osittain kaava-alueelle sijoittuvalle luonnonsuojelualueelle YSA202431 (Kempeleen osakaskunnan luonnonsuojelualue), vaikka ELY-keskus on osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa antamassaan lausunnossa tästä huomauttanut. Vaikutukset kyseiseen luonnonsuojelualueeseen tulee arvioida, sillä luonnonsuojelualueen raja-alue on eri kuin Kempeleenlahden rannan FI1103000 Natura-alueen. Muutoin ELY-keskus pitää tehtyä vaikutustenarviointia riittävänä ja yhtyy tehtyihin arvioihin.

Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue

Kaavaselostuksen mukaan kaavan liikenteelliset vaikutukset kohdistuvat etenkin Vihiluodon ja Lentokentäntien (mt 815) liittymän alueelle. Liittymässä on liikennevalot ja Lentokentäntien lännestä itään suuntautuvalla osuudella erillinen kääntymiskaista. Kaavaselostuksen mukaan on epätodennäköistä, että liikenteen runsastuminen aiheuttaisi muutostarpeita kyseiseen liittymään, jos alueen liikennemäärät pysyvät muilta osin nykyisen kaltaisina. Kaavatyön aikana laaditun liikenneselvityksen mukaan asemakaavamuutos ei tuota sellaisia liikennemääriä, joilla olisi vaikutusta liikenteen sujuvuuteen ko. liittymässä. Liittymässä liikenteen sujuvuutta on tarkasteltu myös ELY-keskuksen pyynnöstä liikennevaloryhmässä, jossa on todettu, ettei toimenpiteille liittymässä ole tarvetta, mikäli liikennemäärien lisäys on liikenneselvityksessä esitetyn mukainen. Pääsuunnan liikennemäärillä ja 1+1-käisellä Lentokentäntiellä liikennevalojen ohjausta ei voi saada juurikaan nykyistä paremmin toimimaan sivusuunnan kannalta ilman, että se heikentää pääsuunnan runsasta liikennettä.

Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue näkee tärkeänä, että kaavaselostuksessa on mainittu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen laatima tiesuunnitelma maantien 815 (Lentokentäntie) parantamiseksi välillä Pohjantie – Hailuodontie. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä Oulun kaupungin ja Kempeleen kunnan kanssa. Rakennussuunnitelma on valmistunut 2022.

ELY-keskuksella ei ole vielä tiedossa hankkeen toteuttamisaikataulua.

Vastine:

Alueidenkäyttöryhmä

- *Kaavatyö aloitettiin Kempeleen kunnan valiokuntien OASsta antaman palautteen pohjalta laatimalla vaihtoehtoisia rakennemalleja joiden jatkotyöstämistä on kuvailtu kappaleessa 4.4.1 Prosessin aikana syntyneet tavoitteet ja tavoitteiden tarkentuminen. Täydennetään OASsta saatua palautetta kappaleeseen 4.3.3 OAS-vaiheen palaute.*
- *Kaavaselistukseen lisätään Oulun seudun yleiskaavassa 2020 aluetta koskevat kaavamerkinnot ja -määräykset ja arvioidaan asemakaavamuutoksen yleiskaavan mukaisuus ja sen ajantasaisuus.*
- *Kaavaluonnoksessa esitetty Tulvavahingoille alttiiden rakenteiden alin sallittu taso +2,75 (N2000-järjestelmässä) päivitetään tasoon + 2.8*
- *Kaavaselistuksen lähtötietoihin lisätään tieto tiestön alimmasta korkeusasemasta, joka tulee olla 1/100 a tulvakorkeuden yläpuolella eli N2000 +2,27 m yläpuolella.*
- *Kaavaehdotukseen lisätään sitovat määräykset piha-alueiden ulkomelusta*
- *Vireillä olevassa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvityksessä hankealue sijoittuu ekologisen verkoston ydinalueelle, mikä huomioidaan mm. vaikutusten arvioinnissa.*
- *Kaavaselistuksen lähtötietoja täydennetään happamat sulfaattimaiden osalta. Happamien sulfaattimaiden vaikutukset huomioidaan tarvittaessa riittävillä kaavamääräyksillä sekä hulevesisuunnitelmissa.*
- *kaava-asiakirjojen viittaukset maankäyttö- ja rakennuslaista päivitetään ajantasaisen lainsäädännön mukaisesti viittaamaan alueidenkäyttö- ja rakentamislakiin.*
- *Kaava-alueelle sijoittuvalla paikallisesti arvokkaalla perinnebiotoopilla (hakamaa) on säännöllistä laidunnusta ja alue on aidattu. Aitamerkintä lisätään kaavakartalle.*

Luonnonsuojeluryhmä

- *Kaavaselistuksessa esitettyä alueen luontoympäristön kuvausta tarkennetaan luontoselvityksen pohjalta.*
- *Kaavassa huomioidaan olemassa oleva luonnonsuojelualue YSA202431 (Kempeleen osakaskunnan luonnonsuojelualue), jonka lounaisreuna ulottuu kaava-alueelle. Kyseinen luonnonsuojelualue rajataan kaavakarttaan ja merkitään kaavamerkinnot SL.*
- *Kempeleenlahden rannan Natura-alueen FI1103000 rajauksen kuvaus tarkennetaan kaavaselistukseen. Vaikutukset kyseiseen luonnonsuojelualueeseen tarkennetaan kaavaselistukseen huomioiden, että luonnonsuojelualueen raja on eri kuin Kempeleenlahden rannan FI1103000 Natura-alueen raja.*
- *Kaavaselistuksen muotoilua on täsmennetty lintutornien suhteen. Kaava-alueen lähistöllä sijaitsee maastokartan perusteella kaksi lintutornia, joista yksi*

kaava-alueella ja toinen sen ulkopuolella, Natura-alueella. Lintutorni, johon lausunnossa viitataan, sijaitsee Karinrannan ja Uusirannan välissä.

Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue

- *Merkitään tiedoksi.*

Mielipiteet

1. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry 14.2.2025

PPLY toteaa, että huolimatta Kempeleen kunnan konsultilla teettämän luontoselvityksen suosituksesta, kaavamuutosalueen suunnitelmissa ei huomioida ympäröivän luonnonsuojelualueen arvoa lintukohteena. Kaava-alueelle tehdyssä luontoselvityksessä (SWECO 2024) esitetään, että ”kaava-alueen pohjois- ja länsipuolinen alue, sekä koko Kempeleenlahden ranta rakentamattomilta osin, ovat kiistatta linnustollisesti erityisen arvokasta aluetta niin muutto- kuin pesimäaikoina, mikä tulee huomioida maankäytön muutoksia suunnitellessa.” Kuten luontoselvityksestä käy ilmi, Kempeleenlahden alue on kansainvälisesti, kansallisesti ja maakunnallisesti arvokas lintualue (IBA, FINIBA, MAALI). Vihiluodon lintutornilla käy joka kevät ja kesä kansainvälisiä matkailijoita, jotka vieläpä yöpyvät usein viereisessä hotellissa.

Luontoselvityksen lopussa olevissa itse kaava-alueen toimenpidesuosituksissa mainitaan: ”Luonnon monimuotoisuuden säilyvyyden ja alueen virkistyskäytön kannalta suunnittelualueelle suositellaan jätettävän mahdollisimman paljon olemassa olevaa puustoa ja rakentamatonta ympäristöä.” Tämä on tärkeää alueella pesivien varpuslintujen vuoksi. Esimerkiksi erittäin uhanalaisen viherpeipon (EN) pesimäpaikkaa ei saa tuhota, mikä tarkoittaa tiheiden pensastojen säilyttämistä. Edelleen luontoselvityksessä suositellaan, että ”Kaava-alueella, sekä sen vaikutusalueella pesivienlintujen vuoksi suunniteltujen kiinteistöjen lasipinnat tulee toteuttaa lintuturvallisin ratkaisuin, kuten erilaisilla merkinnöillä tai estämällä maiseman heijastumista lasipinnoista, sillä kaava-alue sijoittuu päällekkäisille linnustollisesti arvokkaille alueille.”

Alueelle mahdollisesti rakennettavien kerrostalojen lasipintojen määrää ei ole syytä maksimoida, kuten yhdessä Kempeleen kunnan alueelle Oulun yliopistolla teettämässä kandityössä haaveillaan. Lasipintojen minimointi ja niiden rakentaminen lintuturvallisin materiaalein, esim. pistekuvioiduin ikkunalasein.

Lisätietoa lintuturvallisesta rakentamisesta: <https://www.birdlife.fi/suojelu/oma-ymparistomme/lintujen-ikkunatormaykset/>

Havaintojemme mukaan Kempeleenlahden rannoilla liikkuvat lintuparvet lentävät usein Vihiluodon niemen suuntaisesti, jolloin 5-kerroksiset lasitettujen talojen ikkunat voivat oikeasti huonon näkyvyyden sääoloissa aiheuttaa heijastusvaikutuksia, jolloin linnut törmäävät niihin. Toinen riski on alueelle muuttavat uudet asukkaat ja heidän lemmikit. Natura 2000 -alueen rajalla ne ovat riski, ja kanan varressa ja suulla uitettavat koirat voivat aiheuttaa suurtakin häiriötä uhanalaisille linnuille. Tähän tulisi jotenkin varautua rakentamalla esim. aita luonnonsuojelualueen rajalle.

Vaikka itse luontoselvityksessä, joka rajoittui pelkästään kaava-alueelle, ei löydetty linnuston suhteen mitään kovin erikoista, niin heti suojelualueen puolella suojeltavia ja erityistä huomiota vaativia lajeja pesii, levähtää ja ruokailee senkin edestä. Mainittakoon uhanalaisista pesimälajeista vaikka

alueen ylpeys mustapyrstökuiri (VU), ristosorsa (VU), tukkasotka (EN), pikkutiira (EN), lampiviklo (EN), suokukko (CR), vähemmän uhanalaisista luhtahuitti, luhtakana, merihanhi, muutonaikaisista levähtäjistä kurki, laulujoutsen ja metsähanhi. Suunniteltaessa uutta rakentamista aivan Natura- ja IBA-alueen kylkeen, on syytä noudattaa äärimmäistä varovaisuutta tai pidättäytyä rakentamisesta kokonaan.

Vastine:

- *Sille kaava-alueen osalle, jolla ei nykytilanteessa ole rakennuksia, ei osoiteta rakennuksia jatkossakaan. Suojelualueita ja merenrantaa reunustava retkeily- ja ulkoilualue pysyy samassa käytössä jatkossakin.*
- *Alueelle osoitettavien korkeimpien rakennusten suurin sallittu korkeus nousee III u $\frac{3}{4}$ kerroksesta V kerrokseen. Voimassa olevan kaavan mukaan ullakkokerroksesta kolme neljäsosaa saa osoittaa rakennusalaan laskettavaksi tilaksi, eli voimassa olevan kaavan sallima rakennuskorkeus voi käytännössä vastata 4-kerroksista rakennusta. Kaavan sallima enimmäiskerroskorkeus nousee käytännössä neljästä viiteen. Alueella sijaitsevassa hotellissa on nykyään 1–3 kerrosta.*
- *Kaava-asiakirjojen liitteenä olevassa rakentamistapaohjeessa annetaan ohjeita lintujen ikkunoihin kohdistuvan törmäysriskin ehkäisemiseksi.*
- *Kaavassa huomioidaan olemassa oleva luonnonsuojelualue YSA202431 (Kempeleen osakaskunnan luonnonsuojelualue), jonka lounaisreuna ulottuu kaava-alueelle. Kyseinen luonnonsuojelualue rajataan kaavakarttaan ja merkitään kaava-merkinnällä SL.*
- *Kempeleen osakaskunnan luonnonsuojelualueen reuna osoitetaan kaavassa aiddavana. Aita suojaa myös hieman etäämmällä sijaitsevaa Natura-aluetta.*

2. Mielipide 2 (yksityishenkilö) 20.2.2025

Olen kempeleläinen lintuharrastaja ja käyn ahkerasti Vihiluodon lintutornilla.

Kaavahanke ei välttämättä sovi valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Vihiluodossa ei ole kauppoja, lähimpään ruokakauppaan on 2.3 km. Julkiset liikenneyhteydet Vihiluodosta Kempeleen keskusta on huonot. 6 km bussimatka kestää puolesta tunnista vähän yli tuntiin, koska bussia on vaihdettava Lentokentäntien risteyksessä. Iltaisin pääsee vain taksilla. Vihiluodontielle ja Teppolantielle ei saisi aiheutua lisää autoliikennettä. Teppolantie on yksityistie, mutta jotkut siitä näköjään oikaisevat. Kaava-alue on osittain tulvauhan alaista aluetta. Tulvariskin takia kerrostalojen alle ajetaan maata niin paljon, että 5-kerroksiset kerrostalot nousevat yhtä korkealle kuin 6-kerroksiset. Kerrostalohanke on mielestäni ristiriidassa Kempeleen matkailustrategian kanssa. Asuntosijoittajille mahdollisuus airbnb-asuntoihin on ehkä houkutteleva, mutta on hyvin vaikea nähdä, että luontopolun viihtyisyys lisääntyisi kerrostaloista. Havainnekuvassa kerrostalot sulautuvat maisemaan ja metsikkökin on ennallaan, mutta todellisuudessa osa metsiköstä hakataan parkkipaikaksi, jolloin Lentokentäntieltä tuleva melu kuuluu paremmin. Kerrostalot tulevat myös tuottamaan valoja ja elämisen ääniä: auton ääniä, mopon käynnistystä, koiran haukkua. Luontopolun luonne tulee muuttumaan. Mielestäni olisi parasta säilyttää luontopolku matkailukohteena, Kempeleessä kun ei ole liikaa kau- niita luonnonkohteita, varsinkaan helposti saavutettavia. Kerrostalomaisema ei mitenkään voi olla asia, jota matkailijat erityisesti etsisivät.

Jos alueelle kuitenkin halutaan rakentaa, niin on tärkeää minimoida luonnolle aiheutuvat haitat. Kaava-alue sijaitsee kansainvälisesti tärkeällä lintualueella ja Natura-alueeseen on 60 metriä. Rakennushankkeessa on tärkeää noudattaa lintuturvallisen rakentamisen ohjeita. Mielipiteen loppuun olen liittänyt Helsingin kaupungin lintuturvallisen rakentamisen ohjeen.

Lisäksi on tärkeää ylläpitää Natura-alueella pesimärauhaa ja muuttolinnuille rauhaa levätä. Kuten kaavaselistuksessa todetaan, niin ”asukkaat myös todennäköisesti liikkuvat lähiympäristössään, mikä voi vaikuttaa läheisen Natura-alueen olosuhteisiin, mikäli siellä kulkevien ihmisten määrä lisääntyy”. Rakennusvaiheen jälkeen uusia asukkaita ja vierailijoita voisi ohjeistaa kyltein, kuinka luonnonsuojelualueen läheisyydessä tulee käyttäytyä. Mielipiteen loppuun olen liittänyt Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry:n ohjeen pesimärauhan säilyttämiseksi kahlaajarannoilla.

Lisäksi pyydän huomioimaan seuraavat asiat:

Suurten lintuparvien liikehdintä ja rakenteiden turvallisuus. Kempeleenlahden luonnonsuojelualueella liikkuu jopa yli tuhannen linnun parvia. (<https://www.pply.fi/harrastus/lintupaikat-ja-tornit/pohjois-pohjanmaan-lintu-retkiopas/linturetkiopas-oulu-kempele/>)

Tiira-tietokannan mukaan Kempeleenlahdella on havaittu esimerkiksi 14.10.2024 sinisorsia 490, 7.10.2024 räkättirastaita 1200, 5.10.2024 haapanoita 400, 7.9.2024 valkoposkianhia 710, 3.9.2024 haarapääskyjä 1400,

28.8.2024 kottaraisia 1000, 16.7.2024 naurulokkeja 250 ja 27.4.2024 metsähanhia 300. Merikotkia on havaittu kerrallaan kolme. Petolintuja törmää toisinaan ikkunoihin, koska ne ovat keskittyneet saaliin tavoittamiseen ja koska niiden lentovauhti on kova. Helsingin kaupungin rakennustapaohjeen mukaan petolinnut eivät havaitse UV-valoa ikkunansuojausmenetelmänä.

Lintujen muuttoreitti voi kulkea läheltä kerrostaloja. Ohessa linkki 13.8.2022 kuvaamaani videoon, jossa noin 90 valkoposkianhen parvi lentää lintutornin ja hotellin välistä kohti aallonmurtajaa. Video on kuvattu Vihiluodon lintutornista. Ohessa pysäytyskuva videosta. Taka-alalla näkyy Vihiluodon 3-kerroksinen hotelli. Huomattavaa: lintujen reitti kulkee puunlatvojen alapuolella, ei kovinkaan paljon hotellia korkeammalla. <https://www.youtube.com/watch?v=JcXfZOr0ShM>

Hanhien lentoreitti näyttää kulkevan suunnilleen siitä, mihin kerrostalot tulevat. Voiko tästä aiheutua riskejä esimerkiksi tuulenpuuskien seurauksena? Vaikka kärjessä lentävä lintu huomaisi vaaran lähietäisyydeltä, perässä lentävä jono ei ehdi muuttaa suuntaa.

Suurin osa muuttolinnuista muuttaa yöllä. Erottavatko lintuturvallisen rakentamisen ratkaisut pimeällä?

Toisaalta myös valaistus, varsinkin ylöspäin kohdistuva, häiritsee lintujen muutolla suunnistamista. Lähellä on lentokenttä. On tärkeää, ettei lintujen suunnistusta häiritä vääränlaisella valaistuksella.

Ilmaston lämpenemisen edetessä Kempeleenlahti pysyy sulana pitempään. 2020-luvulla vesilintuja on ollut jopa satamäärin paikalla vielä marraskuussa (Tiira.fi). Kun kerrostalojen asukkaat marraskuussa valaisevat parvekkeita kausivaloin, ehkä välkkyvinkin valoin, voiko tästä aiheutua häiriötä muuttolintujen suunnistamiselle?

Aiheutuuko katon antenneista tms. rakenteista vaaratilanteita muuttolintuparville (yöllä)?

Aiheutuuko nostureista vaaratilanteita muuttolintuparville (yöllä)? Muuttoliikenne keskittyy Viiluodon niemen itäpuolelle, koska länsipuolella on metsästys sallittua osassa lahtea. Pitkäikäiset hanhet ym. oppivat, että kannattaa lentää niemen itäpuolelta tai niemen harjanteen suuntaisesti.

Tervapääsky. Luontoselvityksessä ei löydetty tervapääskyä pesivänä. Ensimmäinen pesimälinnustokartoituksen maastokäynti oli tehty 15.5.2024, jolloin tervapääskyt eivät vielä olleet saapuneet muuttolta (ensimmäinen tervapääskyhavainto Kempeleestä oli 16.5.2024, Vihiluodossa ensimmäinen havainto 19.5.2024). Toinen maastokäynti oli 19.6.2024 aamulla klo 02 – 07, jolloin sään mainittiin olevan pilvinen. Tervapääskyjä ei havaittu. Tervapääskyt ovat aktiivisimmillaan lämpiminä iltoina (Koskimies 2022). Vihiluodon hotellin läheltä on kuitenkin kesältä 2024 runsaasti tervapääskyhavaintoja Tiira-tietokannassa. Jos kevätmuuttokausi 5.5. – 10.6. ja syysmuuttokausi 20.7. – 20.9. jätetään pois eli pyritään sulkemaan muutolla olevat linnut pois laskuista, niin tervapääskyjä on havaittu hotellin lähellä 1 kpl 13.6., 4 kpl 20.6., 4 kpl 28.6., toinen havainnoija 5 kpl 28.6., 2 kpl 30.6., 20 kpl 6.7., 70 kpl 9.7., 30 kpl 14.7., 30 kpl 16.7. ja toinen havainnoija 11 kpl 16.7. Suurimmat tervapääskymäärät voivat ehkä selittyä sadesäällä, jolloin lähistöltä on tullut pääskyjä vesistön luo (Koskimies 2022).

Lintuatlas-hankkeessa eli Suomen pesimälinnuston selvityshankkeessa ohjeistetaan tervapääskyn pesinnän päättelemisestä seuraavaa: ”Pesii hyvin monenlaisissa rakennuksissa, matalallakin (5 m). Pesii myös kottaraispöntöissä ja nykyään harvemmin luontaisessa ympäristössään puunkoloissa. Heinäkuussa poikasten aikana käy ahkerasti pesäpaikalla. Paikka löydettävissä emojen kierrellessä rakennuksia/rakennusryhmää. - - Jotkin lajit (esim. tervapääsky, kesykyhyhky) esiintyvät pesimäaikaanakin parvina, jolloin tulkinta pareiksi on hankalaa. Tällöin tulkitaan konservatiivisesti: kertaalleen havaitulle parvelle sopii pesimävarmuusindeksi 2 ruudulla, jolla lajin pesintä on mahdollista. Parvihavainnolle toisena päivänä samalla paikalla annetaan pesimävarmuusindeksi 4. Tulkinta pariaksi (indeksi 3) voi kuitenkin onnistua esim. paritteluhavainnon perusteella tai koiraan ruokkiessa naarasta.” (<https://lintuatlas.fi/lajikohtaiset-ohjeet/>) - Ohje tarkoittaa, että kun pesimäaikaan kahtena eri päivänä nähdään samalla paikalla tervapääskyparvi, tulkitaan pesintä todennäköiseksi. Siten Vihiluodon hotellin lähellä pesii todennäköisesti tervapääskyjä ja selvitettäväksi jää, missä kohtaa ne pesivät.

Ympäristöministeriö on tarkistamassa asetusta rauhoitettujen eläinten ja kasvien ohjeellisista arvoista. Vuoden 2002 asetuksessa tervapääskyn arvoksi oli laskettu 67 euroa. Uudessa 15.1.2025 asetusehdotuksessa tervapääskyn arvoksi on laskettu 3596 euroa. Munan korvaushinta on sama kuin linnun. <https://www.lausuntopalvelu.fi/Fl/Proposal/DownloadProposalAttachment?proposalID=3932e499-c98d-4b25-9f57-a784ea9a464e&attachmentId=23966>)

Katolle asettuvat linnut. Kempeleenlahdella on pesinyt vain 10 – 20 paria lokkeja, viittä eri loppilajia. (<https://www.pply.fi/harrastus/lintupaikat-ja-tornit/pohjois-pohjanmaan-linturetkiopas/linturetkiopas-oulu-kempele/>) Kerrostalot houkuttelevat ainakin kaupunkiympäristössä lokkeja katolle pesimään. Katonrajaan voidaan asentaa esimerkiksi tervapääskyn keinopesiä, kuten jotkut kerrostaloyhtiöt ovat tehneet (<https://yle.fi/a/74-20033274>).

Vesiturheilu. Näin viime kesänä lintutornista, kuinka SUP-lautailija eteni Kempeleenlahden perukkaan, otti selfien linnut taustanaan ja lähti takaisin. Linnut lopettivat lentämisen eli ravinnonhaun poikasille. Ne alkoivat lentää uudestaan vasta kun häiritsijä poistui. Kuinka estetään häirinnän lisääntyminen, kun asukasmäärä lisääntyy?

Koirat. Vihiluodossa 140 – 180 uutta asukasta tuo mukanaan tilastoista päätellen noin 14 – 18 koiraa. Australialaistutkimuksessa havaittiin, että koirien ulkoiluttaminen kytkettynäkin vähensi

luonnonsuojelualueen lintujen lajimäärää 35 % ja lintumäärää 41 %.
(<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC2391219/>)

Alla on Helsingin kaupungin 8.1.2024 hyväksymä lintuturvallisen rakentamisen ohje. (<https://ahjojul-kaisu.hel.fi/1E2F73BC-5D19-CFA9-95AD-8D1CD5900000.pdf>)

Lintuturvallinen rakentaminen –ohje

1. Johdanto

Tässä ohjeessa kerrotaan, mitä törmäysriskejä rakennus aiheuttaa linnuille ja millaisilla toimilla riskejä voidaan vähentää.

Törmäykset ikkunoihin ja muihin lasipintoihin ovat merkittävän ihmisen aiheuttama lintujen suora kuolinsyy. Linnut joko näkevät lasin läpi vapaan tilan, jonne lentää, tai luulevat peilikuvaa (heijastusta) tällaiseksi tilaksi. Lintujen törmäyksien vähentämisen lähtökohtana on, että tunnistetaan linnuille vaaralliset rakennuksien osat ja rakennelmat. Keskeisiä riskitekijöitä ovat muun muassa rakennusten kulmissa 90 asteen kulmassa olevat ikkunat, läpinäkyvät rakennusosat, sekä alimmat kerrokset, kun rakennuksen lähellä on kasvillisuutta.

Kasvillisuudesta ylviistoon lentoon lähtevällä linnulla on riski törmätä lähellä olevan rakennuksen lasihin. Kasvillisuuden vähentäminen kaupunkitilassa yksinomaan lintujen törmäyksien vähentämiseksi ei ole tarkoituksen, koska puilla, pensailla ja muilla kasvustoilla on yleisesti paljon myönteisiä vaikutuksia. Hyvällä ohjauksella voidaan kuitenkin vaikuttaa, ettei rakenneta epähuomiossa linnuille vaarallisia paikkoja ja että riskikohdissa käytetään lintuturvallisia laseja.

Rakennuksen ikkunoiden ja muiden lasiaiheiden, kuten lasikaiteiden, koko, sijoitus, pintakuviointi, lasin ominaisuudet ja muut ratkaisut sekä rakennuksen valaistus on suunniteltava ja toteutettava siten, että lintujen törmäminen lasiin minimoidaan.

Rakennuksen tai rakennelman sijainti

Rakennusten ja rakennelmien lasipinnat luovat kuvan maisemasta vihreine heijastuksineen ja linnut erehtyvät luulemaan niitä suojaa ja ruokaa tarjoaviksi puiksi ja pensaiksi – ”vihreä valhe”. Etenkin viheralueiden, kuten puistojen ja metsien, puiden ja pensaiden lähellä olevissa rakennuksissa, joissa on suuria määriä lasia, on tärkeää keskittyä törmäysten ehkäisemiseen.

Lasin ulkonäkö ja käsittely

Lasin läpinäkyvyys on ihmisen viihtyisyyden ja arkkitehtuurin kannalta olennainen ominaisuus, mutta lentävälle linnulle usein kohtalokas yllätys. Kun rakennus sijaitsee paikassa, jossa lintutörmäysten riski on suuri, tulee kiinnittää huomiota lasin tekemiseksi havaittavaksi linnuille esim. erilaisten ritoilöiden, säleiköiden, rasterien tai kuviointien avulla. ”Lintuturvallisten” ratkaisujen suunnittelu tulisi aloittaa jo rakennussuunnittelun alkuvaiheissa, jotta vältetään irrallisilta päälle liimatuilta aiheilta. Kuviointeja ja rastereita suunniteltaessa tulee käyttää kuvioita, jotka soveltuvat kyseisen rakennuksen arkkitehtuuriin ja paikkaan – ja sisältävät mielellään myös jonkin yhtymäkohdan niihin. Ratkaisussa joudutaan tekemään tapauskohtaista harkintaa sekä kompromisseja lintuturvallisuuden ja lasin läpinäkyvyyden välillä.

”Lintuturvallisissa” laseissa – kuten esim. UV-lasissa – pyritään yleensä minimoimaan kuvioinnin näkyminen ihmiselle, kuvioinnin näkyessä linnuille sen verran, että lintu juuri ehtii reagoida välttääseen kuolettavan törmäyksen. Kaikki linnut, kuten petolinnut ja tikat, eivät kuitenkaan näe UV-valoa, eikä lasi estä törmäyksiä kaikissa valaistusolosuhteissa. UV-lasit saattavat myös erottua sävyiltään tavallisesta ikkunalasista, mikä ei yleensä ole tavoiteltavaa. Usein helpoin keino onkin asentaa ikkunoihin kaihtimet tai läpikuultavat verhot. Yksittäiset tarrat ja petolintusiluettit eivät toimi.

Heijastava lasi on erityisen vaarallinen linnuille – eikä yleensä arkkitehtuurisylläkään perusteltavissa, joten optisesti runsaasti heijastavan lasin – erityisesti peililasin – käyttöä julkisivuissa tulisi välttää. Heijastusta pystyy vähentämään myös varjostamalla lasia säleiköillä, räystäillä, lipoilla tms. Muutenkin lasin ulkopuolelle asennetut säleiköt ja ritilät estävät törmäyksiä tehokkaimmin.

Lasin sijainti

Törmäyksiä esiintyy eniten rakennusten alimmissa kerroksissa. Etenkin viheralueiden, puiden ja pensaiden lähellä olevissa rakennuksissa ”lintuturvallinen” lasitus tai muu ratkaisu kannattaa tehdä rakennuksen kolmeen alimpaan kerrokseen, mutta jos rakennusta ympäröi korkeat puut, tulisi ”lintuturvallinen” ratkaisu ulottaa puiden korkeuteen saakka.

Kapearunkoisissa rakennuksissa ja rakennelmissa tulisi välttää lasitusta, josta näkyy esteettömästi rakennuksen kulman läpi. Tällöin on syytä käyttää kuviointia, ritilää tms. ainakin toisella julkisivulla.

Rakennuksen kulmissa tulisi välttää lasitusta, josta näkyy esteettömästi rakennuksen kulman läpi. Tällöin on syytä käyttää kuviointia, ritilää tms. ainakin kulman toisella puolella.

Istutuksia sisältävillä alueilla tulee myös kaiteita, katoksia ja seinämiä suunniteltaessa lähtökohtana olla lintutörmäysten minimointi.

Viherkatot ja –seinät

Viherkatoilla ja –seinillä on suuri merkitys kaupunkiekologiaan ja ne hyödyttävät esimerkiksi lintuja. Viherkattoja ja –seiniä sisältävissä ja niiden lähellä olevissa rakennuksissa on erityisen tärkeää keskittyä lasitörmäysten ehkäisemiseen. Ekologisten ansojen muodostumista tulee välttää. Esimerkiksi viherkaton rajaaminen lasikaiteilla voi aiheuttaa huomattavasti lintutörmäyksiä, mikä osittain kumoo viherkaton positiivisen vaikutuksen. Rakennuksen sisäpuoliset runsaat istutukset voivat myös lisätä törmäysriskiä.

Valaistusasiat

Ylöspäin suuntautuva valo on ongelmallista varsinkin muuttaville linnuille. Rakennusten valaistus tulee suunnata pääosin alaspäin julkisivussa ja sisätiloissa sisäänpäin.

Valaisemattomiin luontoalueisiin rajoittuvien rakennusten tai rakenteiden julkisivuvalaistusta tulee välttää. Rakennetulla alueella, jossa liikennealueista, aukioista ja rakennuksista siroaa/säteilee valoa ympäristöön, julkisivuvalaistus ei sekoita lintujen reittejä ja toimintoja yhtä paljon kuin esimerkiksi pimeän luonto- tai vesialueen laidassa.

Julkisivujen, piha-alueiden, ranta-alueiden, rakennusosien tai maantasokerrosten valaistusta on voitava ohjata ts. valaistus tarkoituksenmukaisesti himmennetään ja voidaan joko kokonaan tai osin sammuttaa aktiivisen ajan ulkopuolella, esimerkiksi klo 22-06.

Valaistuksen suunnitteluun tulee käyttää ammattitaitoista valaistussuunnittelijaa. Korkeissa eli yli 12-kerroksisissa rakennuksissa ei tule erikseen valaista julkisivua tai sen yläosia. Maantasokerroksen toiminnalliset alueet, sisäänkäynnit, liiketilat ja liiketilojen vaikutusalue tulee valaista siten, ettei häiriövaloa muodostu.

Pääosin rakennusten ulkovalaistuksen tulisi rajoittua maantasokerrokseen, josta pääsisäänkäynnit, liiketilat ja muut aktiiviset tilat pimeään aikaan tulisi hahmottaa. Julkisivujen käyttäminen esimerkiksi projisointipintoina jatkuvasti ei ole tarpeellista.

Helsingin häiriövaloselvitys opastaa valaistustapojen ja –kohteiden suunnittelussa.

Jo rakennetut rakennukset

Tämän ohjeen ratkaisuvaihtoehtoja voidaan ja on suositeltavaa hyödyntää uudisrakennusten lisäksi myös jo rakennetuissa rakennuksissa lintutörmäysten estämiseksi.

Voimalinjat

Törmäykset voimalinjoihin, raitiovaunujen sähkölinjoihin ja tuulivoimaloihin aiheuttavat runsaasti isojen lintujen kuolemia. Voimalinjojen maakaapelointi onkin erityisen suositeltavaa alueilla, joilla esiintyy paljon isokokoisia lintuja: haikaroita, kurkia, joutsenia ja isoja petolintuja. Tällaisia alueita ovat muun muassa luonnonsuojelualueet, kuten Viikin-Vanhankaupunginlahden Natura-alue.

Lisätietoa

Emma Komin diplomityö: Lintukadon ehkäiseminen arkkitehtuurin keinoin Helsingin ranta-alueiden valaistuksen periaatteet Helsingin häiriövaloselvitys 2021

Lintujen pesimärauha. Olen kopioinut alle Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen tiedotteen pesimärauhan turvaamisesta kahlaajarannoilla. Kempeleenlahdella pesii 11 kahlaajalajia, noin 50 paria (<https://www.pply.fi/harrastus/lintupaikat-ja-tornit/pohjois-pohjanmaan-linturetkiopas/linturetkiopas-oulu-kempele/>). Ohje on tarkoitettu erityisesti lintuharrastajille, mutta pätee muillekin.

Harkintaa kahlaajarannoille, 17.3.2009 (<https://www.pply.fi/harkintaa-kahlaajarannoille-17-3-2009/>)

Rantalintujen pesimäkauden alkaessa toivomme jokaisen rannoille suuntaavan lintuharrastajan lukevan tämän viestin ja ottamaan siinä annetut ohjeet huomioon retkillään. Erityisesti viestin allekirjoittajat ovat huolissaan Perämeren rannikon uhanalaisten rantalintujen pesimämenestyksen turvaamisesta. Häirinnän vaikutukset ovat uhka rantakurvin, lapin- ja etelänsuosirrin sekä pikkutiiran populaatioille, mutta yhtä lailla huonosti suunniteltu ja ajoitettu oleskelu pesimäpaikoilla aiheuttaa tavallisempienkin lajien pesintöjen tuhoutumista. Viestin tarkoituksena on tiedottaa häirinnän negatiivisista vaikutuksista rantalintuihin sekä ohjeistaa minimoimaan häirinnän vaikutuksia. Emme usko yhdenkään lintuharrastajan suhtautuvan välinpitämättömästi lintujen hyvinvointiin. Kysymys on ennemminkin aukoista tietämyksessä, joita pyritään seuraavassa paikkaamaan. Esimerkkinä häirinnän vaikutuksista käytetään Perämeren rantalintulajeista uhanalaisinta eli rantakurvia.

Suomen rantakurvipopulaatio ja lintuharrastajien aiheuttama häirintä

Suomen rantakurvipopulaatio on häviämisen partaalla. Populaation koko on laskenut 1990-luvun loppupuolen 12-15 parista viime kesän 3-5 pariin. Laji on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi. Rantakurvipopulaatiota on pyritty pelastamaan monin tavoin – ennen kaikkea lajin pesimäpaikkoja on pyritty pitämään yllä kasvillisuutta raivaamalla.

Rantakurvin pesintä on erittäin altis häirinnälle. Häirintää syntyy kaikenlaisesta ihmisen toiminnasta. Lintuharrastajien toiminta poikkeaa muista, koska lintuharrastajat hakeutuvat pesimäalueille nimenomaan lintujen takia. Häirintä voi olla voimakasta mm. bongauksissa oli kyseessä sitten juuri rantakurvin tai jonkin muun rantakurvin pesäpaikalla tavatun lajin etsiminen. Rantakurvin suojelussa häirintää on aikaisemmin yritetty minimoida tietoja salaamalla. Tämä strategia on kuitenkin toiminut vain osittain, sillä monet kurvin nykyisistä pesimäpaikoista ovat varsin yleisesti tiedossa.

Pesimäpaikoilla liikkuminen

Monet rannoilla pesivät lajit ovat arkoja ja siten erityisen alttiita häirinnälle. Pesimäpaikoilla liikkumisen häiritsevää vaikutusta voi olla vaikea havaita, sillä monet lajit eivät varoittele haudonnan aikana lainkaan vaan häipyvät ensimmäisen varoitusaänen kuultuaan ruokailemaan.

Pesimäpaikoilla liikkuminen voi vaikuttaa lintujen pesintään monin tavoin:

1. Pesien ja poikasten tallaantuminen. Pesimäalueella liikuttaessa on pesien ja poikasten tallaantumisriski suuri, koska niitä on vaikea havaita suojavärin takia. Pesät ja poikaset ovat pieniä sekä usein osittain kasvillisuuden peittämiä.
2. Munien ja poikasten kylmettyminen. Pesimäalueella tai sen reunamilla liikkuminen saa aikaan yleisen hälytystilan lintuyhteisössä. Pelkkä alueen reunalla liikkuminen voi tällöin karkottaa emot

pesiltään. Emot palaavat pesilleen tai poikastensa luokse vasta vaaratilanteen loputtua eli ihmisen poistuttua. Emon poistuminen pesältä tai poikasilta aiheuttaa munien ja poikasten paleltumisriskin, joten pitkä oleskelu voi tuhota pesinnän. Kylmällä ja sateisella säällä munat ja etenkin poikaset kylmettyvät erittäin nopeasti.

3. Pesien ja poikasten saaliiksi joutuminen. Häirintä voi lisätä myös poikasten ja munapesien alttiutta jäädä pedon saaliiksi. Emon yhtäkkinen ja/tai jatkuva liikehdintä pesällä auttaa petoja (varis, lokkilinnut ja nisäkäspedot) löytämään pesän. Poikasvaiheessa häirintä voi johtaa poikueiden hajoamiseen. Tiira- ja loppikolonioissa liikuttaessa häirintä saa aikaan sekasorron poikasten lähtiessä kävelemään, jolloin emot nokkivat toistensa poikasia.

4. Munien hautautuminen hiekkaan. Hiekkarannoilla kova tuuli saattaa haudata hautomattomat munat hiekkaan jo muutamassa minuutissa.

Varotoimet

Noudattamalla seuraavia yleisiä käyttäytymisohjeita, voidaan lintuharrastajien aiheuttaman häirinnän vaikutuksia minimoida merkittävästi:

1. Vältä pesimäpaikoilla liikkumista etenkin 1.5.- 30.7. välisenä aikana.
2. Kulje ainoastaan polkuja tai muidenkin käyttämiä reittejä pitkin.
3. Ota linnut huomioon käyttäytymiselläsi. Älä seisoskele pitkään samalla paikalla. Kulkemisen tulisi olla melko yhtäjaksoista: pysähdykset eivät saa olla lähekkäin tai kestä 10 minuuttia kauempaa. Sadesäällä tai kylmässä pesimäalueille ei tulisi mennä lainkaan!
4. Katso tarkkaan mihin jalkasi asetat. Rannoilla kannattaa kävellä vesirajassa tai matalassa vedessä. Näin vähennät tällaamisriskiä.
5. Tarkkaile koko ajan lintujen käyttäytymistä. Lintujen varoittelu on merkki pesinnästä. Varoittelun voimakkuus yleensä lisääntyy pesinnän edetessä. Näkyvästi varoitteleviin kahlaajalajeihin kuuluvat mm. punajalkaviklo, tylli, pikkutylli, meriharakka, kuovi, mustapyrstökuiri ja karikukko. Toisaalta monet lajit varoittelevat vain vähän tai eivät ollenkaan. Ne lentävät usein vain ruokailemaan. Hiljaisiin lajeihin kuuluvat mm. lapinsirri, suosirri, rantakurvi ja suokukko.

Kannattaa pitää mielessä, että lähes kaikkien rantaniityillä ja niittyjen rantaviivassa esiintyvien lajien voidaan suurella todennäköisyydellä olettaa olevan pesiviä toukokuun lopulta heinäkuun puolen välin tienoille asti.

Pyydämme, että lintuharrastajat ja lintumatkailuyrittäjät edistävät uhanalaisten lajien suojelua jättämällä niiden pesimäpaikat rauhaan rajoittamalla liikkumistaan tunnetuilla Perämeren kahlaajarannoilla. Uhanalaisten rantalintujen suojelun eteen on tehty paljon työtä. Vastuu pesintöjen onnistumisesta ja lajien tulevaisuudesta on meillä jokaisella.

Vastine:

- *Asemakaavalla ei ole mahdollista vaikuttaa joukkoliikenteen reittien tai vuorojen parantamiseen tai yksityisteiden kautta oikaiseviin autoilijoihin. Asemakaavoitettava alue sijaitsee nykyisen yhdyskuntarakenteen yhteydessä, jo rakennetulla alueella ja siten otollisella paikalla rakenteen täydentämisen kannalta. Joukkoliikennereittejä ja kevyen liikenteen yhteyksien muokkaaminen on ketterämpää kuin asuinalueiden kaavoittaminen. Yhteyksiä on mahdollista parantaa esimerkiksi kuntien oman ja yhteisen päätöksenteon avulla.*

- *Asemakaava-alue ei ole nykytilassaan häiriötöntä. Alueen eteläpuolitse kulkeva Lentokentäntie on erittäin vilkkaasti liikennöity ja lähialueella on asutusta ja majoitustoimintaa ja tätä myöten myös lemmikkejä ja moottoriajoneuvoja. Kasvillisuuden merkitys äänen kantautumisen estämisessä on varsin pieni verrattuna esimerkiksi ääntä ohjaaviin rakennuksiin, maastonmuotoihin tai melunsuojusrakenteisiin; kasvillisuudella on merkitystä enemmän maisemallisten vaikutusten vähentämisessä. On totta, että asemakaavan muutoksen myötä luontopolulle ja retkeily- ja ulkoilualueelle suuntautuvien kävijöiden määrä todennäköisesti lisääntyy. Toisaalta ulkoilualueiden saavutettavuus paranee, kun retkeily- ja ulkoilualueelle osoitetaan pieni paikoitusalue. Alueella ulkoileville ihmisille koituu kaavamuutoksesta sekä kielteisiä että myönteisiä vaikutuksia.*
- *Kempeleen osakaskunnan luonnonsuojelualueen reuna osoitetaan kaavassa aiddavana. Aita suojaa myös hieman etäämmällä sijaitsevaa Natura-alueetta. Asemakaavalla ei voida kuitenkaan määrätä Natura-alueella kulkemisesta tai ihmisten ohjeistamisesta. Ohjekylttien laatiminen voi olla aiheellisia. Kaavoittaja kiittää mielipiteen ohessa lähetetyistä ohjeista. Rakentamistapaohjeisiin on lisätty linkit lintuturvallisen rakentamisen ohjeisiin ja lisätietoihin lintujen pesimärauhan huomioimiseksi.*
- *Kaava-asiakirjojen liitteenä olevassa rakentamistapaohjeessa annetaan ohjeita lintujen ikkunoihin kohdistuvan törmäysriskin ehkäisemiseksi.*

3. Mielipide 3(yksityishenkilö) 21.2.2025

Esitetyn kaavamuutoksen kohteena olevaan alueeseen välittömästi rajautuvan kiinteistön omistajina haluamme tuoda esiin seuraavat seikat:

Suhtaudumme alueen kehittämiseen myös kerrostalorakentamiseen sallivaan suuntaan positiivisesti. Kuitenkin pitkäjänteinen maankäytön suunnittelu sekä maanomistajien tasavertainen kohtelu molemmat edellyttäisivät asian tarkastelua laajemmin kuin yhden tontin osalta.

Jos esitetty kerrostalorakentaminen toteutuu, sillä on merkittäviä ja kielteisiä vaikutuksia muutosalueen ja Lentokentäntien/Vihiluodontien väliin jäävien kiinteistöjen käyttöön, kun nämä kiinteistöt jäävät puristuksiin kerrostaloalueen ja teiden väliin. Tämä tilanne olisi kokonaan ehkäistävissä arvioimalla uudelleen myös näiden tonttien käyttötarkoitusta ja kaavaa. Erityisesti olisi syytä selvittää, voitaisiinko kerrostalot tai osa niistä sijoittaa olemassa olevien teiden välittömään läheisyyteen, jolloin ne antaisivat suojaa liikenteen melua ja muita haittoja vastaan koko kerrostaloalueen ja rannan väliselle alueelle.

Vastine:

- *Kaavoitukseen on ryhdytty tontin omistajan aloitteesta, minkä takia muutos keskittyy juuri kyseiselle tontille. Kempeleen kunta on helmikuussa 2022, ennen kaavamuutoksen aloittamista, kysynyt lähiympäristön maanomistajilta mahdollisia muutostarpeita ja odotuksia alueen käytöstä ja kehityksestä. Muut maanomistajat eivät ole esittäneet sellaisia muutostarpeita, jotka olisi ollut aiheellista liittää tähän asemakaavan muutokseen. Ympäristön maanomistajia on kuultu ja heillä on ollut mahdollisuus esittää tarkastelua laajemmaltakin alueelta.*

- *Kun kaavamuutosprosessiin ryhdytään, syntyy kaavoitusaloitteen tekijälle myös velvollisuuksia, kuten vastaaminen kaavamuutoksen laatimiskustannuksista tai kaavasuunnittelun tueksi tarvittavista suunnitelmista ja selvityksistä. Muut maanomistajat alueella eivät ole nähneet mielekkääksi ryhtyä tällaisiin toimenpiteisiin. Kaavakonsultilta tilattu kaavatyö ja selvitykset kohdistuvat kaava-aloitteen mukaiselle alueelle. Palautteessa tarkoitetulla alueella asumisen mahdollistaminen olisi vaatinut lisäselvityksiä.*
- *Hankkeessa on tutkittu kaavamuutoksen vaikutuksia, eikä niiden ole todettu olevan merkittävästi kielteisiä.*
- *Rakennusten sijoittelussa on pyritty minimoimaan haitat olemassa oleville rakennuksille. Olemassa olevien rakennusten ja rannan väliin on sijoitettu autokatokset, jotka sijaitsevat noin kolme metriä alempana kuin lähellä olevat rakennukset. Autokatosten rakentaminen viherkattoina on suositeltavaa.*

4. Mielpide 4 19.2.2025

Olisiko mahdollista saada pysäköinti kielletty merkit Vihiluodon tielle sekä Professorintielle?

Perustelu: tiet ovat kapeat ja rakentamisen myötä liikenne vilkastuu molemmilla teillä. Pysäköidyt autot ovat turvallisuusriski.

Vastine:

- *Asemakaavalla ei ratkaista liikennemerkkeihin liittyviä asioita. Toive pysäköintikieltomerkeistä tulee kuitenkin Kempeleen kunnan tietoon mielipiteen kautta.*